

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. International Federation of Accountants (IFAC). International Standards on Auditing (ISA). URL: <https://www.ifac.org>
3. Постанова КМУ №326 від 20.03.2022 «Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків...». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-п>
4. НП(С)БО 7 «Основні засоби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
5. Кулик В. А., Ночовна Ю. Г. Оцінка та облік збитків підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41.
6. Бондар В. П. Проблемні аспекти аудиту активів в умовах воєнних дій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.
7. ФЕДОСЕНКО, Наталія. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ОБ'ЄКТАМ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. *Пропілеї права та безпеки*, [S.l.], n. 8, p. 291-293, січ. 2026. ISSN 2959-4731.

Коломієць Г. О.,

здобувач вищої освіти

Науковий керівник: к.е.н., доц. Остапенко В. М.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Формування ефективної системи митної безпеки в Україні дедалі більше залежить від здатності митних органів працювати з великими обсягами даних та використовувати інформаційно-аналітичні системи для прийняття управлінських рішень. Актуальність цього питання зумовлена тим, що в умовах значного товарного потоку фізичний контроль не може охопити всі операції, а отже ключову роль відіграє якість відбору об'єктів для перевірки на основі аналітичної обробки інформації.

Митна безпека в цьому контексті розглядається не лише як протидія правопорушенням, а як здатність держави своєчасно виявляти, попереджати та мінімізувати ризики, пов'язані з переміщенням товарів через митний кордон. Саме тому ефективність інформаційно-аналітичних систем безпосередньо впливає на рівень захищеності економічних інтересів держави.

Практика діяльності Державної митної служби України свідчить, що щорічно митними органами обробляються значні обсяги імпорتنих операцій, зокрема у 2025 році було імпортовано 33,47 млн тонн товарів, що на 16,1 %

більше порівняно з попереднім роком [4]. За таких умов фізичний контроль охоплює лише обмежену частку операцій, що зумовлює необхідність ефективного аналітичного відбору.

Таким чином, митна безпека забезпечується не через збільшення кількості контрольних заходів, а через підвищення їх результативності, що прямо залежить від якості аналітичних інструментів. Крім того, результати документальних перевірок підтверджують ефективність аналітичної роботи: у 2025 році донараховано 2,5 млрд грн митних платежів за результатами перевірок [4].

Ключовим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення митного контролю в Україні є автоматизована система аналізу та управління ризиками (АСАУР) [3], яка використовується для формування профілів ризику та визначення форм митного контролю. Додатково функціонують такі інформаційні інструменти, як система електронного транзиту NCTS [2] та механізм «Єдиного вікна для міжнародної торгівлі» [1], що забезпечують обмін даними між учасниками зовнішньоекономічної діяльності та державними органами. Водночас ефективність цих систем значною мірою залежить від повноти, достовірності та своєчасності інформації, що в них надходить.

За оцінками World Customs Organization, використання систем управління ризиками та інструментів попереднього аналізу є важливим фактором підвищення ефективності митного контролю. Зокрема, у межах методології Time Release Study підкреслюється, що аналіз митних процедур дозволяє виявляти причини затримок та оцінювати ефективність процесів оформлення, що створює підґрунтя для їх оптимізації та скорочення часу митного оформлення [5]. Це підтверджує, що ефективність митної безпеки досягається не за рахунок збільшення кількості перевірок, а через більш точний аналітичний відбір об'єктів контролю.

Незважаючи на наявність базових інформаційно-аналітичних систем, в Україні зберігається низка проблем, що знижують їх ефективність. Зокрема, спостерігається недостатня інтеграція між окремими інформаційними ресурсами, що ускладнює формування комплексної оцінки ризиків. На практиці це проявляється у відсутності повного доступу до даних про діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, їх податкову історію або попередні порушення, що обмежує можливості для об'єктивного аналізу. Водночас виявлені порушення враховуються у профілях автоматизованої системи управління ризиками та використовуються для запобігання повторним правопорушенням.

Крім того, обмежений рівень автоматизації аналізу даних призводить до часткової залежності від людського фактору при прийнятті рішень, зокрема при визначенні доцільності проведення додаткових форм контролю. Це може зумовлювати як пропуск ризикових операцій, так і надмірну перевірку добросовісних суб'єктів.

Важливою проблемою також є нерівномірна якість первинної інформації, що безпосередньо впливає на точність роботи системи управління ризиками: помилки у заповненні декларацій, неповні або неточні відомості про товар

знижують ефективність автоматизованого аналізу та можуть викривляти результати оцінки ризиків.

Виявлені проблеми зумовлюють необхідність визначення пріоритетних напрямів удосконалення інформаційно-аналітичних систем у контексті забезпечення митної безпеки України.

1. Доцільним є забезпечення повної інтеграції АСАУР з іншими державними інформаційними системами, зокрема базами податкових, правоохоронних та статистичних органів. Це дозволить підвищити повноту та якість даних, що використовуються при аналізі ризиків, а також забезпечить більш обґрунтоване прийняття рішень щодо вибору форм митного контролю.

2. Необхідно розширити використання попередньої інформації про товари та операції, зокрема через підвищення ефективності використання системи NCTS. Це дасть змогу здійснювати оцінку ризиків ще до прибуття товарів та підвищити оперативність митного оформлення.

3. Важливим напрямом є підвищення якості первинних даних шляхом стандартизації інформації та впровадження механізмів автоматичної перевірки її повноти. Очікуваний ефект – зменшення кількості помилок у даних та підвищення ефективності аналітичної обробки.

4. Доцільним є також розширення використання технічних засобів контролю (зокрема скануючих систем) у поєднанні з інформаційно-аналітичними інструментами, що дозволить підвищити результативність перевірок без збільшення їх кількості.

Інформаційно-аналітичні системи є ключовим інструментом забезпечення митної безпеки в умовах обмежених ресурсів та зростання обсягів зовнішньоекономічної діяльності. Саме вони визначають здатність митних органів переходити від кількісного до якісного контролю, зосереджуючи увагу на найбільш ризикових операціях. Аналіз показує, що навіть незначне підвищення ефективності роботи таких систем має мультиплікативний ефект для всієї системи митного контролю. Подальший розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, зокрема через інтеграцію систем, покращення якості даних та розширення автоматизації, є одним із ключових напрямів удосконалення заходів митної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». *Державна митна служба України*. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua>.

2. Конвенція про процедуру спільного транзиту : Міжнародний документ від 20.05.1987 № 994_001-87 станом на 01.10.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#n5.

3. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю: Наказ Міністерства фінансів України від 31.07.2015 № 684: станом на 13 лип. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-15#Text>.

4. Щорічний звіт Державної митної служби України як органу правопорядку для медіа і громадянського суспільства за 2025 рік. *Державна митна служба України*. 2026. 71 с. URL: <https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti>.

5. World Customs Organization. Time Release Study Guide. Version 4. 2025.

URL: <https://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/time-release-study/wco-time-release-study-guide--version-4-2025.pdf?db=web>.

Комісаренко Є. М.,

к.е.н, доцент, доцент кафедри
підприємницьких та соціальних технологій,
Уманський національний університет,
м. Умань

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ЦИФРОВІ СЕРВІСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки та публічного управління особливого значення набуває впровадження електронного урядування як ефективного інструменту забезпечення економічної безпеки держави. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, зростання ролі цифрових платформ та необхідність підвищення прозорості діяльності органів влади обумовлюють актуальність дослідження впливу цифрових сервісів на економічну стабільність і безпеку.

Електронне урядування розглядається як форма організації державного управління, що передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та покращення якості надання публічних послуг. Його розвиток сприяє зниженню адміністративних бар'єрів, мінімізації корупційних ризиків та підвищенню рівня довіри громадян і бізнесу до державних інституцій.

Однією з ключових переваг цифрових сервісів є підвищення прозорості фінансово-економічних процесів. Використання електронних систем закупівель, відкритих бюджетів, цифрових реєстрів та автоматизованих систем адміністрування податків дозволяє забезпечити контроль за використанням державних ресурсів, знизити рівень тіньової економіки та підвищити ефективність бюджетної політики. У цьому контексті електронне урядування виступає важливим інструментом зміцнення фінансової дисципліни та запобігання економічним правопорушенням.

Важливим аспектом є також розвиток цифрових сервісів для суб'єктів господарювання. Спрощення процедур реєстрації бізнесу, отримання дозволів, подання звітності та взаємодії з органами влади через електронні платформи